

انقلاب بدون انقلابيون

معنا بخشی به بهار عربی

آصف بیات

ترجمه

علیرضا صادقی، رضا آرت

www.ketab.ir

- سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
- بیات، آصف، ۱۳۳۳ - Bayat, Assef
انقلاب بدون انقلابیون : معنابخشی به بهار عربی/ آصف بیات ؛ ترجمه علیرضا صادقی، رضا آرتا.
- مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
فروست
شابک
- تهران: شیرازه کتاب ما، ۱۴۰۲.
۲۷۷ص، ۵/۲۱×۵/۱۴ م.م.
مجموعه مفاهیم علوم اجتماعی؛ ۳۸.
۹۷۸-۶۲۲-۵۳۴۶-۰۱-۷
- وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
- فیبا
عنوان اصلی: Revolution Without Revolutionaries : Making Sense of the Arab Spring, [2017]
- عنوان دیگر
موضوع
- معنابخشی به بهار عربی
بهار عربی، ۲۰۱۰ م. - Arab Spring, 2010-
انقلاب -- کشورهای عربی Arab Countries -- Revolutions
کشورهای عربی -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱.
Arab Countries -- Politics and Government -- 21st Century
- موضوع
- شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
وضعیت فهرست نویسی
- صادقی، علیرضا، ۱۳۵۸ - مترجم
آرتا، رضا، ۱۳۶۶ - مترجم
۱/DS
۹۷۸۹۲۷۰۸۳۱۲/۹۰۹
۸۹۹۱۰۳۳
فیبا

www.ketab.ir

انقلاب بدون انقلابیون

معنابخشی به بهار عربی

نویسنده: آصف بیات

مترجم: علیرضا صادقی، رضا آرتا

انتشارات: شیرازه کتاب ما

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

چاپ اول: تیر ۱۴۰۲

حق چاپ و نشر محفوظ است.

تهران، صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵

تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱

همراه: ۹۵۰۱۸۲-۹۳۶

سایت: www.shirazehketab.com

فهرست مطالب

۱۱	یادداشت دبیر مجموعه
۱۵	پیشگفتار
۲۱	فصل اول: انقلاب‌های ناهمگام
۲۳	انقلاب‌های دهه ۱۹۷۰
۳۱	انقلاب‌های عربی
۳۷	شورش اشغال
۴۱	انقلاب‌های نوظهور؟
۴۵	«اصقلاب‌ها»
۴۹	اثر نولیبرال
۶۳	فصل دوم: مارکس در انقلاب اسلامی
۶۴	نفوذ مارکس
۶۸	اسلام‌گرایی
۷۱	علی شریعتی
۷۴	زندگی فکری
۷۶	مارکسیسم اسلامی

۸۳.....جهان سوّم گرایى

۸۷.....ایده‌ها به مثابه نیروی مادی

۸۹.....انقلاب در امر روزمره

۹۰.....جنبش‌های شورا

۹۵.....طنین گسترده‌تر

۱۰۱.....فصل سوّم: میدان و ضدّ میدان

۱۰۲.....شهرها در شورش

۱۰۶.....جاذبه آگورا

۱۱۲.....شهرنشینی و نارضایتی

۱۱۸.....شهری شدن روشتا

۱۲۰.....میدان‌های شورشی

۱۲۴.....ضد میدان

۱۳۳.....فصل چهارم: بهار شگفتی

۱۳۴.....هر انقلاب یک شگفتی است

۱۳۹.....فغانان و مردم عادی

۱۴۶.....تغییر ساختاری و مخالفت

۱۵۰.....جهت‌گیری پسااسلام‌گرا

۱۵۳.....اسلام‌گرایی در قدرت؟

۱۶۱.....فصل پنجم: انقلاب نیمه‌کاره انقلاب نیست

۱۶۴.....استراتژی‌های تغییر

۱۶۹.....اصقلاب‌ها؟

۱۷۷.....کمرنگ شدن امیدها

۱۸۶.....روزگاری متفاوت

۱۹۲.....چونو لبرال

یادداشت دیر مجموعه

مدعای اصلی کتاب حاضر آن است که بهترین راه برای درک تحولاتی که در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ خاورمیانه را در هم نوردیدند و به بهار عربی شهرت یافتند، تحلیل آنها در چارچوب مفهوم «انقلاب» است؛ به شرط آنکه توان نهفته در این مفهوم را در متن محدودیت‌هایی درک کنیم که در قرن بیست و یکم و به‌ویژه در خاورمیانه و شمال آفریقا بر آن حادث یا تحمیل شده‌اند. یعنی در متن جهانی که در آن، از سویی ایدئولوژی‌های برانگیزاننده انقلابی قرن بیستم، جذابیت خویش را کم و بیش و به دلایل مختلف از دست داده‌اند و از سوی دیگر، غلبه دیدگاه نئولیبرال نه فقط بر اقتصاد که همچنین بر اذهان فعالان اجتماعی و سیاسی، از توانایی آنها در بسیج طولانی مدت مخالفت‌ها و اعتراضات به‌شدت کاسته است. اگر در یک نگاه کلی بتوان ایدئولوژی‌های برانگیزاننده انقلاب‌های قرن بیستم را به سه گروه سوسیالیستی، ضداستعماری و هویت‌محور تقسیم کرد، می‌توان به‌روشنی به دلایل افست توان نهفته در مفهوم انقلاب در قرن بیست و یکم پی برد. ناکامی انقلاب‌های سوسیالیستی در برپایی نظام‌هایی عادلانه که با فروپاشی شوروی و رویگردانی سریع کشورهای بلوک شرق از نظام کمونیستی آشکار شد، تردیدهایی جدی را ناظر بر توان رهایی‌بخشی ایدئولوژی سوسیالیستی به‌وجود آورد. همین تردید در مورد ایدئولوژی‌های ضداستعماری به دلیل ناتوانی اغلب انقلاب‌های ضداستعماری در برپا کردن نظامی ملی به معنایی که احاد ملت در آن

از حقوق شهروندی یکسان برخوردار باشند پدید آمد. نهایتاً چرخش خشونت‌بار ایدئولوژی‌های انقلابی هویت‌محور که در خاورمیانه در شکل القاعده و طالبان و داعش رخ نمود نیز تردیدهایی جدی را در مورد چشم‌انداز رهایی‌بخشی این ایدئولوژی‌ها رقم زد. حاصل کار، رویکرد نیروها و فعالان سیاسی و اجتماعی است به راه‌حلهایی اصلاحی تا بتوان هم به تغییرات سیاسی و اقتصادی دست زد و هم از نتایج خشونت‌بار انقلاب‌ها کاست. رویکردی که در این کتاب از آن با واژه «اصقلاب» یاد می‌شود.

با اینهمه به نظر می‌رسد که علاوه بر تردیدهای نامبرده، عامل دیگری در کاهش توان انقلاب‌های قرن بیست و یکم دخیل می‌باشد و آن، تغییر ساختار اجتماعی و فرهنگی کشورهاست به واسطه غلبه نولیبرالیسم نه فقط بر اقتصاد بلکه بر اذهان افراد در جوامعی که این دیدگاه اقتصادی بر آنها حاکم گشته است. موقتی شدن اشتغال، کم‌رنگ شدن قوانین ناظر بر تأمین اجتماعی، کالایی شدن بسیاری از خدماتی که در زمره حقوق اولیه شهروندی به‌شمار می‌آمدند، همه و همه، علاوه بر تحلیل بردن امکان طرح خواسته‌های عمومی در تظاهرات و اعتراض‌ها، چشم‌انداز تبیین نظم اقتصادی و اجتماعی مشترکی از سوی تظاهرکنندگان که بتواند جایگزین نظم‌های موجود باشد را نیز دشوار کرده است. در چنین شرایطی جای تعجب نیست که انقلاب‌ها به فاصله کوتاهی شاهد بازتولید نظم پیشین شده یا در تلاطم جنگ‌های داخلی گرفتار شوند.

برای اثبات مدعای خود، نویسنده علاوه بر ارجاعات نظری پُرشمار به سیر تطور مفهوم انقلاب در ادوار متفاوت تاریخ معاصر جهان، دو مسیر عملی را نیز برگزیده است: همزمان هم به بررسی و تجزیه و تحلیل موشکافانه سیر وقایعی که به بهار عربی انجامیدند پرداخته است و هم به بررسی تطبیقی سیر این وقایع با انقلاب‌های قرن بیستم. بررسی‌ها و تحلیل‌هایی که علاوه بر مشاهدات خود نویسنده، بر مصاحبه‌های میدانی متعدد و متنوعی با تعداد قابل ملاحظه‌ای از کشمگران، حاضران و سردمداران این تحركات انقلابی - عمدتاً در مصر - متکی است و بخش اصلی کتاب را تشکیل می‌دهد. در وجه تطبیقی، انقلاب ایران که به سرنگونی نظام سلطنتی انجامید از جایگاه مهم برخوردار است؛ هم به دلیل تحریک

حضور نویسنده در آن و هم به لحاظ تعلق آن انقلاب و فعالیتش به زیست‌جهانی مشابه با زیست‌جهانی که بهار عربی در آن به وقوع پیوست.

اکنون پرسش آن است که در چنین شرایطی، چه چیزی از توان نهفته در مفهوم انقلاب باقی می‌ماند و چگونه چنین مفهومی می‌تواند همچنان پیام‌آور رهایی باشد؟ نویسنده کتاب بر این نظر است که انقلاب‌های قرن بیست و یکم لحظه‌های تجربه آزادی و رهایی و برابری و برادری هستند و به این معنا امکان تصوّر جهان دیگری را برای معترضان و فعالان فراهم می‌آورند و امید تغییر را در دل جامعه زنده نگاه می‌دارند.

برای انتشار به فارسی و با هدف تمرکز بیشتر بر تجربه «بهار عربی» نویسنده کتاب ویرایش جدیدی از آن را تهیه دید که از ویرایش اول دو فصل کمتر دارد (فصول ۴ و ۵) و همچنین فصل‌های دوم و سوم ویرایش اول در اینجا در یک فصل (فصل ۲) ادغام شده‌اند.

مراد ثقفی

www.ketab.ir